

Nr 786

Av herr Wiklund m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 79, angående anslag för budgetåret 1963/64 till socialonomutbildning.

(Lika lydande med motion nr 635 i Första kammaren)

Inom de många yrken i det moderna samhället, där yrkesuppgiften innebär att giva eller förmedla vård eller behandling vid en eller annan form av sjukdom eller avvikelse från ett normalbeteende, synes särskilt på senare tid intresset för yrkesetiska spörsmål vara stort, eventuellt öka.

Inom ett så gammalt yrke som läkaryrket gäller en codex ethicus, som är av mycket gammalt datum. Ungefär detsamma kan sägas om domarens, prästens och — ehuru något senare — sjuksköterskans yrke.

Men även inom moderna människovårdsyrken i vidare mening har sålunda behov av yrkesetiska regler gjort sig gällande och i vissa fall lett till antagande av sådana regler (t. ex. för psykologerna och advokaterna).

Som exempel på en tendens till aktualisering av etiska synpunkter på yrkesproblemen kan nämnas den undervisning i yrkesetik, som ganska nyligen påbörjats bland polismän. Denna undervisning har vuxit fram spontant och mötts med mycket stort intresse därför att den tydligt motsvarar ett behov. Inom industrien har på senare tid också förekommit vissa försök med undervisning i arbetsetik, t. ex. för arbetsledande personal, varvid intresset visat sig påfallande stort.

Socialarbetarens yrkesproblem torde vara ungefär lika speciella och komplicerade som inom en del andra egentliga människovårdsyrken, t. ex. sådana yrken som läkarens och sjuksköterskans. Det utmärkande för dessa yrken är bl. a. att kontakten med den som är föremål för vård eller behandling ofta får högst personlig prägel och därtill ibland blir långvarig, därvid inte endast yrkesetiska frågeställningar aktualiseras utan även mentalhygieniska problem hos både yrkesutövaren och objektet för hans yrkesverksamhet ej sällan tydligt framträder. Behovet av vad man utanför den religiösa själavården kallat en profan själavård eller — allmännare uttryckt — en rådgivning i personliga angelägenheter har också aktualiserats inom socialvården, bl. a. i samband med nya socialhjälpslagets antagande, varvid det inte varit fråga om någon speciell inriktning av en sådan rådgivningsverksamhet från livsåskådningssynpunkt. Det torde vara mycket vanligt, att en vård- eller behandlingsbehövande förutom bekymmer av materiell art också lider av inre spänningar och konflikter, som i vissa fall sy-

nes vara den egentliga grunden till de materiella svårigheterna och därför också, och i en del fall t. o. m. främst, måste bli föremål för lämplig sakkunnig behandling. I några av dessa fall kan även elementär mentalhygienisk rådgivning tydligen leda till gynnsam effekt.

Här föreligger av allt att döma behov av orientering för blivande socialarbetare i både yrkesetiska frågeställningar och praktisk mentalhygien både för deras eget och för de hjälp-, vård- eller behandlingssökandes. Vad gäller behov av mentalhygien i vissa fall hos de senare bör socialarbetaren åtminstone vara så allmänt orienterad rörande dylika problem, att han känner igen vanligare symtom på psykiska konflikter eller störningar av enklare typ, vilka ofta är av stor praktisk betydelse för beteende och arbetsförmåga, och vid behov kan tillse att den specialbehandling som kan erfordras också kommer till stånd. Men även i hans egen situation som yrkesutövare synes behov av dylik orientering föreligga.

Att arbeta med människor med sociala problem är i regel mycket påfrestande för den egna psykiska hälsan. En orsak till detta är att t. ex. vård-sökande eller vårdbehövande lätt genom sitt sätt att vara provocerar och på annat sätt påverkar socialarbetarens eget känsloliv. Socialarbetaren kan på så sätt bli positivt engagerad i det aktuella fallet till övermått, men han kan också bli negativt engagerad och ha svårt att bemästra egna reaktioner.

Det synes vara av stor betydelse att socialarbetaren förmår iaktta och reflektera över sina egna reaktioner i de förhållanden han står. Socialstuderande bör uppenbarligen hjälpas till ett tänkande över den egna yrkes-situationen med dess vanliga problem: anpassningssvårigheter och hur de skall övervinnas, samarbetsvårigheter, hur man kan utvecklas i yrket i olika avseenden, t. ex. genom att lära av misstag, hur man arbetar igenom och kan lösa upp negativa relationer till olika personer i omgivningen o. s. v. Att utöva människovård är att stå i ett personligt förhållande till andra. De egna reaktionernas betydelse kanske i en viss situation är större än den faktiska kunskapen i sociala och psykologiska ämnen. Den som skall hjälpa andra behöver vara i harmoni med sig själv. Svårigheter eller problem på det rent personliga planet kan ofta bli till hinder för en maximal insats i yrket.

Synpunkter på socialarbetarens yrke och yrkesproblem av ovan angiven art synes i viss mån ha förbisetts vid utredningen av socionomutbildningen. I varje fall beröres dessa synpunkter endast flyktigt i samband med examens-ämnet psykologi, som avses skola innefatta även vad som brukar kallas socialvårdsmetodik, ett ämne som mera synes röra vårdbehövandes eller vårdtagares personliga problem och mindre socialarbetarens speciella yrkesproblem. Det kan förtjäna erinras om att vid socialpedagogiska seminariet i Stockholm särskild undervisning bedrivs i mentalhygien och etik liksom att vid sjuksköterskeskolorna även etiska frågeställningar upptages i samband med undervisningen i sjukvårdens ledande principer och historia. Vid

socialinstitutet i Stockholm har under 20- och 30-talen förekommit föreläsningsserier i social etik respektive i ett ämne som rubricerats »De etiska huvudriktningarna».

Då vi finner ett påtagligt behov föreligga av att även blivande socialarbetare erhåller viss speciell orientering i praktisk mentalhygien och yrkesetik, bör sådan orientering enligt vår mening lämpligen ingå i läroplanen för socialinstitutet, t. ex. i grundkursen, vilken kurs avses skola ge en mera allmän yrkesorientering.

Med stöd av vad vi sålunda anfört får vi hemställa,

att riksdagen i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 79 angående anslag för budgetåret 1963/64 till socionomutbildning ville i skrivelse till Kungl. Maj:t göra ett uttalande av innebörd att vid fastställande av läroplanen för socialinstitutet jämväl orienterande undervisning i praktisk mentalhygien och yrkesetik skall ingå i grundkursen eller i annat sammanhang i undervisningen vid dessa institut.

Stockholm den 26 mars 1963

Daniel Wiklund

Einar Hægglom

Augustinus Keijer

Åke Zetterberg

Elias Jönsson

Einar Rimmerfors

i Ingemarsgården

Gunnar Hyltander

Märta Boman

Alvar Andersson

i Knäred

Robert Johansson

Eric Nelander

Lisa Johansson

i Dockered